SUOMEN KÄTILÖLIITTO – FINLANDS BARNMORSKEFÖRBUND RY

Lakivaliokunta
Lakivaliokunnan kuulemistilaisuus 3.12.2019
Lausuntopyyntöön (KAA 1/2019 vp Tyttöjen sukuelinten silpomisen kieltäminen)

Suomen Kätilöliitto kiittää mahdollisuudesta lausua kantansa tyttöjen sukuelinten silpomisen kieltämisen kuulemistilaisuutta varten. Tilaisuuteen paikalle saapuu sovitusti Suomen gynekologiyhdistyksen edustaja Osakari Heikinheimo ja Suomen Kätilöliitto toimittaa kantansa kirjallisesti.

Taustaa

Tyttöjen ja naisten sukuelinten silpominen (FGM) tarkoittaa kaikkia ilman lääketieteellistä syytä tehtäviä toimenpiteitä, joihin liittyy ulkoisten sukuelinten poistaminen tai vahingoittaminen. Tyttöjen ja naisten ympärileikkauksen taustalla on monia kulttuurisia syitä. Mikään uskonto ei kuitenkaan velvoita ympärileikkaamaan tyttöjä ja naisia, vaan kyse on nimenomaan tyttöjen ja naisten seksuaali- ja lisääntymisterveyden kannalta haitallisesta perinteestä. Leikkauksen tarpeellisuutta perustellaan myös moraalisilla, sosiaalisilla ja taloudellisilla syillä. Toimenpiteestä aiheutuu monenlaisia fyysisen terveyden komplikaatioita sekä psyykkisiä traumoja, sillä leikkaus tehdään tavallisesti hyvinkin alkeellisissa oloissa ja ilman kivunlievitystä. Maailmassa arvioidaan olevan noin 100 - 400 miljoonaa silvottua tyttöä ja naista.

Erilliskriminalisoinnin tarve

Suomessa on jo vuosia pohdittu tarvetta erilliskriminalisoida tyttöjen ja naisten ympärileikkaus. Suomessa on tutkimuksen mukaan (Maamu, THL) somalitaustaisista naisista 69 % ympärileikattu ja kurditaustaisista 32 %. Saman tutkimuksen mukaan 20 %:lla on ongelmia raskausaikana ja synnytyksessä. UTH tutkimuksen (THL) mukaan FGM on tehty 19 %:lle niistä naisista, joiden lähtömaassa harjoitetaan tätä perinnettä. TERTTU tutkimuksessa (THL) 11 % kaikista naisista, jotka tulevat Lähi-Idän tai Pohjois-Afrikan alueelta ja 34 % muualta Afrikasta tulleista, on leikattu.

Tavallisin silpomisikä on 0 - 1 vuotiaana ja keskimäärin silpominen tehdään noin 5 vuotiaana. Synnytyssairaaloissa tietoa on alettu kerätä, mutta HUS alueen tietoja ei vielä saada. Asiaa on kysytty myös Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen Kouluterveyskyselyssä, mutta tulokset eivät ole vielä käytettävissä.

On arvioitu, että Suomessa on noin 10 000 tyttöä ja naista, jotka on silvottu, ja silpomisriskissä on arvioitu olevan noin 650 – 3 080 tyttöä. Arvio perustuu Euroopan tasa-arvoinstituutin ohjeistukseen.
Tyttöjen ja naisten silpomisen estämiseksi on tehty toimintaohjelma vuosille 2012 - 2016 ja toinen toimintaohjelma vuodesta 2019 alkaen (STM ja THL).

Lainsäädäntö

Silpominen on nykylainsäädännön mukaan törkeä pahoinpitely, josta enimmillään voi saada kymmenen vuotta vankeutta ja rikoksen vanhenemisaika on 20 vuotta. Silpomisen lisäksi myös sen järjestäminen ja avunanto voidaan tuomita. Silpominen on rikos, vaikka se tehtäisiin Suomen rajojen ulkopuolella. Mikäli ammattilaisen on syytä epäillä silpomista tai sen uhkaa, on hänellä velvollisuus ilmoittaa asiasta. Suomessa jokaisella ihmisellä on myös velvollisuus tehdä ilmoitus poliisille, mikäli tietää, että vakava rikos on hankkeilla. Vuosittain ilmoituksia poliisille Suomessa tehdään vuosittain muutaman kerran. Ensimmäisen kerran silpomisjuttu on ollut Varsinais-Suomen käräjäoikeudessa marraskuussa 2019.

Silpomisen kriminalisointi muualla

Silpominen on erillislailla kielletty 59 maassa. Euroopan alueella on ollut noin 50 oikeustapausta silpomisesta. Ruotsissa on ollut erillislaki jo 39 vuotta ja 11 silpomisepäilyä, joista on tullut kaksi tuomiota.

Suomen Kätilöliiton arvio erillisalain tarpeesta

Kriminalisointi toimii pelotteena, mutta ei ratkaise ongelmaa, vaan saattaa johtaa jopa ilmiön vielä suurempaan piilotteluun ja lapsen jättämistä esimerkiksi terveyspalvelujen ulkopuolelle, jotta silpominen ei paljastuisi. Silpominen saatetaan myös aikaistaa, jos tiedetään, että kohdemaassa erillislaki on olemassa.

Nykylainsäädäntö on riittävä silpomisesta tuomitsemiseen, mutta erilliskriminalisointi antaisi asialle painoarvoa. Erilliskriminalisointi yksin ei kuitenkaan riitä, vaan jatkossakin pitää turvata resurssit ehkäisy- ja estämistyölle.

Suomen Kätilöliitto katsoo, että nykyinen lainsäädäntö olisi riittävä, mikäli tiedotus ja seksuaalikasvatus varhaiskasvatuksessa, perusopetuksessa ja toisen asteen koulutuksessa olisi riittävää ja tehokasta. Silpomisen puheeksi ottaminen säännönmukaisesti kaikissa äitiyshuollon kohtaamisissa on välttämätöntä, jotta tieto asiasta saavuttaa kaikki ne yhteisöt, jotka perinnettä harjoittavat. Silpomisen ehkäisyn tulee myös kuulua sosiaali- ja terveydenhuollon sekä varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen ja ammatillisen opetuksen sekä aineenopettajien koulutukseen.

Suomen Kätilöliiton mielestä FGM-toimintaohjelman, jossa on valtakunnallinen ohjeistus puheeksi ottamisesta, havainnoinnista ja ilmoituskäytännöistä, lisäksi tarvitaan vahva tuki asian juurruttamiseksi käytännön työhön. Toimintaohjelman jalkauttamisen keskeinen osuus on silpomisriskin uhan alla elävien tyttöjen kanssa työskentelevien riittävän kattava koulutus ja osaamisen kehittäminen. Tiedon puute on ongelma, erityisesti silloin kun asian käsittelyä opetellaan rakentavasti tyttöjen vanhempien ja yhteisöjen kanssa. Tieto helpottaa kunnioittavasti ja luontevasti puhumisen oppimisessa.

Suomen Kätilöliitto - Finlands Barnmorskeförbund ry
Asemamiehenkatu 4, 00520 Helsinki
toimisto@suomenkatiloliitto.fi
www.suomenkatiloliitto.fi

Lähteet lausunnon tueksi

Klemetti, R. & Raussi-Lehto, E. (toim.) 2013. Edistä, ehkäise, vaikuta – Seksuaali- ja lisääntymisterveyden toimintaohjelma 2014–2020. Tampere: Juvenes Print.

Koponen, P. & Mölsä, M. 2012. Naisten ympärileikkaus. Teoksessa A.E. Castaneda, S. Rask, P. Koponen, M. Mölsä & S. Koskinen (toim.), Maahanmuuttajien terveys ja hyvinvointi. Tutkimus venäläis-, somalialais- ja kurditaustaisista Suomessa. Tampere: Juvenes Print. s.141–144.

Koukkula, M., Parekh, S. & Klemetti, R. 2014. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. Tyttöjen ja naisten ympärileikkauksen estämisen toimintaohjelman 2012–2016 (FGM) väliarviointi. Työpaperi 26/2014. Tampere: Juvenes Print – Suomen Yliopistopaino Oy.

Koukkula, M., October, M., Kolimaa, M. & Klemetti, R. 2016. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. Tyttöjen ja naisten ympärileikkauksen estämisen toimintaohjelman 2012–2016 (FGM) loppuarviointi. Työpaperi 4/2017. Helsinki. Verkkojulkaisu. http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-302-816-6

Koukkula, M., Keskimäki, I., Koponen, P., Mölsä, M. & Klemetti, R. 2016. Female genital mutilation/cutting among women of Somali and Kurdish origin in Finland. Birth. 2016;43:240- 246.
Koukkula, M. & Klemetti, R. 2019. Tyttöjen ja naisten sukuelinten silpomisen (FGM) estämisen toimintaohjelma. STM. Julkaisuja. 1/2019.

Koukkula, M. & Klemetti, R. 2019b. Sukuelinten silpominen ja ympärileikkaukset. Teoksessa Skogberg, N., Mustonen, K-L., Koponen, P., Tiittala, P., Lilja, E., Ahmed Haji Omar, A., Snellman, O. & Castaneda, A.E. (toim.)2019. *Turvapaikanhakijoiden terveys ja hyvinvointi. Tutkimus Suomeen vuonna 2018 tulleista turvapaikanhakijoista*. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. Raportti 12/2019, 412 s. Helsinki 2019.

Maahanmuuttovirasto. 2015. Tyttöjen ja naisten ympärileikkaus. Esite. https://migri.fi/documents/5202425/6197803/Tytt%C3%B6jen+ja+naisten+ymp%C3%A4rileikkaus+%28fi%29

STM. 2012. Tyttöjen ja naisten ympärileikkauksen estämisen toimintaohjelma 2012–2016 (FGM). Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisuja, 2012:8.

STM. 2017. Istanbulin sopimuksen toimeenpanosuunnitelma 2018–2021. Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisuja, 2017:16.

THL. 2019a. Tyttöjen ja naisten sukuelinten silpomisen (FGM) estäminen -verkkosivut. thl.fi/silpominen

THL. 2019f. Kunniaan liittyvä väkivalta -verkkosivut. https://thl.fi/fi/web/lapset-nuoret-ja-perheet/tyon_tueksi/lahisuhde_perhevakivallan_ehkaisytyo/lahisuhde/kunniavakivalta
UNICEF. 2018. UNICEF global databases 2018. https://data.unicef.org/topic/child-protection/female-genital-mutilation/#

WHO. 2008. Eliminating female genital mutilation. An interagency statement – OHCHR, UNAIDS, UNDP, UNECA, UNESCO, UNFPA, UNHCR, UNICEF, UNIFEM, WHO. Geneva, Switzerland. http://www. who.int/reproductivehealth/publications/fgm/9789241596442/en/

WHO. 2019. Fact sheet. http://www.who.int/en/news-room/fact-sheets/detail/female-genital-mutilation

Suomen Kätilöliitto - Finlands Barnmorskeförbund ry
Asemamiehenkatu 4, 00520 Helsinki
toimisto@suomenkatiloliitto.fi
www.suomenkatiloliitto.fi